

Vzestup antisemitismu ve Francii po roce 2000

Cílem příspěvku je představit hlavní události a trendy, které se vážou na existenci antisemitismu ve Francii po roce 2000. Francie byla vybrána jako případová studie z toho důvodu, že je zemí s nejpočetnější židovskou komunitou v Evropě (Jewish Virtual Library, 2012). Od počátku nového tisíciletí lze ve Francii pozorovat významný nárůst antisemitsky motivovaných činů v porovnání s předchozím obdobím, přičemž v několika případech měly tyto činy tragické následky.

Heslo „Je suis Charlie“ (vpřeklady z francouzštiny: „Jsem Charlie“) v zimě 2015 do té doby nevidaným způsobem dominovalo sociálním sítím řady nejen evropských zemí. Tato kampaň se objevila jako odpověď na útok bratrů Saída a Chérifa Kouachiových na redakci satirického týdeníku Charlie Hebdo v Paříži 7. ledna 2015, při kterém přišlo o život 10 lidí a dalších 12 bylo zraněno. O den později pak známý obou bratrů Ahmed Coulibaly zaútočil na košer obchod v pařížském obvodu Vincennes – tento útok stál životy dalších čtyř lidí. V návaznosti na tyto události se začalo intenzivně diskutovat o takových otázkách, jako je svoboda slova, soužití lidí pocházejících z rozdílných kulturních a náboženských prostředí a v neposlední řadě i vzestup antisemitismu v mnoha evropských zemích.

Vývoj antisemitismu ve Francii

Antisemitismus neboli nenávisť či předpojatost vůči příslušníkům židovského náro-

da má v evropských zemích včetně Francie historicky dlouhou tradici (více viz Messadié, 2000). Nepřátelské postoje vůči příslušníkům židovského národa vyvrcholily během druhé světové války, kdy v koncentračních táborech zemřelo více než 75 000 francouzských Židů. Současně je ale nutné zdůraznit, že téměř 75 % francouzských Židů se před deportací podařilo zachránit, v mnoha případech pak především díky obětavosti spoluobčanů. Na základě zdokumentovaných příběhů zachráněných Židů je Francie třetí zemí na světě v počtu tzv. Spravedlivých mezi národy, tedy lidí nežidovského původu, kteří byli oceněni za záchranu Židů před holocaustem (Yad Vashem, 2014).

Zlomovým okamžikem židovské historie bylo vyhlášení nezávislosti Státu Izrael v roce 1948, přičemž tato událost vzbudila v mezinárodním prostředí jak pozitivní, tak i negativní ohlasy. V důsledku těchto udá-

lostí se objevuje nový termín antisionismus, který lze charakterizovat jako opozici vůči židovskému nacionalismu. Zatímco kritika Izraele byla v západní Evropě druhé poloviny 20. století poměrně obvyklým jevem, antisemitismus byl vždy chápán jako společensky nepřijatelný fenomén. V případě Francie je nutné zmínit početnou muslimskou komunitu, která v současné době tvoří 5–10 % celkové populace (CIA World Factbook). Existence početné muslimské komunity se obvykle uvádí jako důležitý faktor, který do určité míry ovlivňuje vztah společnosti k místní židovské komunitě. Není samozřejmě možné generalizovat, ale obecně je možné říci, že většina muslimů nejenže neschvaluje řadu kroků izraelské zahraniční politiky, ale v arab-

Obr. 2: Slogan „Je suis Charlie“ vznikl v reakci na útoky islamistických radikálů na redakci satirického časopisu Charlie Hebdo v Paříži v lednu 2015 a posléze se stal fenoménem sociálních sítí. Lidé prakticky ze všech zemí světa se přihlašovali k tomuto sloganu snažili ukázat svou sounáležitost s oběťmi útoků a jasně odmítnutí terorismu a násilí. Foto: European Commission

ske-izraelském konfliktu vyjadřuje jednoznačnou podporu Palestincům.

Stejně jako v jiných zemích i ve Francii se objevuje vazba mezi konkrétními událostmi arabsko-izraelského konfliktu a vzestupem či poklesem množství činů s antisemitským podtextem. Někteří autoři, jako například Michel Gurnfinkiel, hovoří o tzv. přenesení arabsko-izraelského konfliktu do Evropy (Gurnfinkiel, 2014). Trendy v počtu antisemitských činů ve vybraných zemích Evropy včetně Francie zobrazuje přiložený graf. Důvod, proč bylo možné ve Francii zaznamenat zvýšený počet antisemitských projevů v letech 2002–2004, souvisí s probíhající druhou intifádou neboli všelidovým povstáním v Izraeli a na Izraelem ovládaných palestinských územích (Čejka, 2005: 215). Ve Francii byly v této době zaznamenány útoky na židovské hřbitovy, synagogy a další židovské instituce (Bell, 2009). V roce 2006, kdy probíhala tzv. letní válka mezi Izraelem a libanonským šíitským hnutím Hizballáh, je opět v počtu činů s antisemitským pozadím viditelný mírný nárůst. V témže roce došlo k únosu a následnému mučení francouzského občana židovského původu Ilana Halimiho, které skončilo smrtí uneseného. Za tento případ byla zodpovědná skupina známá pod označením *Gang des barbares* (v překladu z francouzštiny: Gang barbarů), jednotliví členové byli posléze odsouzeni k dlouholetým trestům odnětí svobody.

K velkému nárůstu projevů antisemitismu ve Francii došlo v návaznosti na události izraelské invaze do Gazy, známé pod označením Lité olovo, na přelomu let 2008

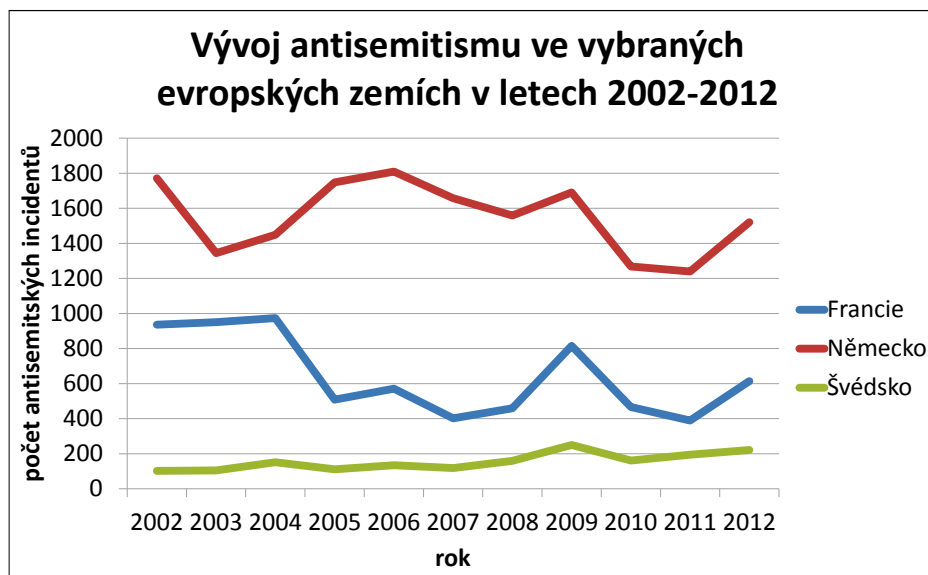

Obr. 1: Socha nazvaná Janusz Korczak s dětmi od Borise Saksiera byla vytvořena k počtu židovských dětí, které zahynuly během holocaustu, a Janusze Korczaka, který vedl židovský sirotčinec ve Varšavě během druhé světové války a s dětmi odešel do vyhlazovacího tábora Treblinka, i když nemusel. Všichni tam zahynuli v plynových komorách. Tato skulptura se nachází v Jeruzalémě v Jad Vašem, památníku obětí a hrdinů holocaustu. Foto: E. Taterová

V ZORNÉM POLI GEOGRAFŮ

a 2009 (Taterová, 2013). Pravděpodobně i v reakci na tyto události bylo ve Francii v roce 2009 zaznamenáno 813 antisemitických činů, což v porovnání s předchozími roky představuje téměř dvojnásobný nárůst. Do statistik z roku 2008 se události v Gaze výrazněji nepromítly vzhledem k tomu, že izraelská operace byla zahájena 27. prosince 2008. Pozitivním faktem však je, že v tomto období nedošlo v důsledku vzrůstu antisemitismu k fyzickým útokům na člověka, které by skončily smrtí napadeného. Podle dostupných dat se zatím poslední výraznější nárůst antisemitických incidentů datuje do roku 2012. I zde je možné pozorovat přímou souvislost s vývojem arabsko-izraelského konfliktu. V tomto roce se uskutečnila fáze konfliktu mezi Izraelem a hnutím Hamás, které dlouhodobě ovládá pásmo Gazy. Ve Francii v březnu 2012 došlo k útoku na židovskou školu Ozah Hatourah v Toulouse, při kterém zahynul místní rabín a tři školáci. Za útok byl zodpovědný francouzský občan alžírského původu Mohammed Merah, který byl při následném policejním zásahu zastřelen (Pelletier, 2014).

V současné době mezi francouzskými Židy stále přetrvávají obavy z dalšího nárůstu antisemitismu ve Francii. Jako hlavní problém je vnímána především celospolečenská dimenze tohoto problému, neboť antisemitismus se neomezuje pouze na muslimskou menšinu. Velmi kriticky byla vnímána zejména veřejná vystoupení oblíbeného komika kamerunského původu Dieudonného M'bala M'bala, která obsahovala řadu antisemitických výroků. Jako další potenciální hrozba se jeví vzestup extrémních stran, zejména Národní fronty, která pod vedením Marine Le Penové uspěla v posledních volbách do Evropského parlamentu. Sama Marine Le Penová se ve svých projevech opakovaně snaží od antisemitismu distancovat, ale její otec Jean-Maria Le Pen je znám svými velmi kontroverzními vý-

Vývoj antisemitismu v letech 2002–2012 ve Francii, Německu a ve Švédsku, v zemích, které mají početnou muslimskou komunitu. Tyto údaje indikují souvislost mezi vývojem v Evropě a událostmi arabsko-izraelského konfliktu ve sledovaném období

roky na adresu židovské komunity. Kromě Národní fronty jsou z antisemitismu někdy obviňovány i další francouzské politické strany. Konkrétně se jedná například o Levicovou frontu, Novou antikapitalistickou stranu a Komunistickou unii.

Závěr

Antisemitismus je v současné Francii velmi aktuální fenomén. Činy s antisemitickými motivy se ve sledovaném období od roku 2000 do současnosti počítají na stovky, v několika případech dokonce došlo k fyzickým útokům na příslušníky židovského národa. Je patrné, že významnou roli sehrává počet muslimů na území daného státu. Není samozřejmě možné generalizovat, ale obecně platí, že většina muslimů má tendenci v arabsko-izraelském konfliktu stranit Palestincům a na základě toho zaujímat negativní postoje vůči Židům. To se ostatně projevilo ve Francii při útocích na

příslušníky židovského národa, kdy agresori byli většinou právě muslimského vyznání. Dalším typickým jevem je, že většina antisemitických projevů se v současné době odehrává na internetu, proto jen v málo případech dochází ke stíhání osob, které antisemitismus šíří. Jak ukazují nedávné případy z jiných zemí světa, za určitých okolností může mít internet, a především pak sociální média velkou sílu a potenciál ovlivnit masu lidí, jako tomu bylo například v případech arabských revolucí na Blízkém východě a v severní Africe. Proto by toto riziko nemělo být podceňováno a ze strany státní správy by mělo docházet k důsledné aplikaci zákonů zakazujících diskriminaci a šíření extremistických ideologií.

*Eva Taterová,
Fakulta regionálního rozvoje
a mezinárodních studií MU v Brně
eva.taterova@mendelu.cz*

The Rise of Anti-Semitism in France since 2000. The article aims to describe and to explain the rise of anti-Semitic motivated acts in France since 2000. The study singles out France because it has the largest Jewish community in Europe (in absolute numbers). In addition, France has been subject to several serious cases of anti-Semitism in the given period.

LITERATURA A ZDROJE DAT:

- BELL, D. A. (2009): Trapped by History: France and Its Jews. World Affairs – www.worldaffairsjournal.org
- CIA World Factbook – www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/ (17. 7. 2015).
- ČEJKA, M. (2005): Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Centrum strategických studií, Praha, 305 s.
- European Commission – www.ec.europa.eu (17. 7. 2015).
- GURNFINKIEL, M. (2014): A Pyrrhic Palestinian Victory in France. Middle East Forum.
- MESSADIÉ, G. (2000): Obecné dějiny antisemitismu: od starověku po dvacáté století. Práh, Praha, 317 s.
- PELLETIER, E. (2014): Affaire Merah: les sources des journalistes n'ont pas été identifiées. L'Express – www.lexpress.fr
- Saletan, V. (2013) – www.slate.com (17. 7. 2015)
- The Righteous Among Nations – www.yadvashem.org (17. 7. 2015)
- TATEROVÁ, E. (2013): Nové trendy v přístupu Státu Izrael vůči

imigrantům nežidovského původu po roce 2000: Vzestup radikalismu na izraelské politické scéně? Rexter, 2, s. 90–114.

Vital Statistics: Jewish Population of the World – www.jewishvirtuallibrary.org (17. 7. 2015)

APLIKACE DO VÝUKY:

1. Pokuste se ve výuce přiblížit problematiku antisemitismu. Které konkrétní projevy antisemitismu žáci v poslední době zaznamenali? Diskutujte, proč je antisemitismus více než 60 let po skončení druhé světové války stále vnímán jako nebezpečný jev.
2. Vysvětlete studentům, kdo to jsou tzv. Spravedliví mezi národy. Představte v krátkosti životní příběh některého z Čechoslaváků, který přispěl k záchraně Židů před holocaustem (např. Milena Jesenská, Karel Košťánek, Přemysl Pitter). Výuku lze doplnit promítáním filmu s tématem holocaustu a následnou diskusí (např. Musíme si pomáhat, Schindlerův seznam, Všichni moji blízcí).